

[Aage Fogh.]

kende i kraft af konjunktursvingningerne, uden at de i og for sig behøver at være dygtige. Selvfølgelig betyder det meget, at de er dygtige, men de behøver ikke at være dygtige for at være velhavende i dag, hvis de købte i 30'erne til 14 000 kr. de værdier, der nu kan sælges til 35 000 kr. Det kan enhver sige sig selv.

Derfor anser vi det for at være vigtigt, om man kunne finde en form, der afsvækkede de voldsomme konjunktursvingninger. Selvfølgelig var det det lykkeligste, hvis man kunne undgå svingningerne i sig selv, men da man ikke kan det, er det værd at prøve, om der var mulighed for, at man kunne afsvække svingningerne i købspri- serne. Jeg tror, at hvis man havde haft en konjunkturbestemt rente, sådan at når der var lavkonjunktur, kunne vi som efter forslaget her have en rentefod på 2, der under højkonjunktur kunne stige til 6, så ville det i den periode, jeg her har omtalt, have medført, at med en rentefod på 6 pct. i 20'erne var prisen ikke steget til 23 000 kr., men var kommet til at ligge lavere, medens en rentefod af 2 pct. i 30'erne ville have medført, at prisen ikke var faldet til 14 000 kr., men ville være kommet til at ligge højere. Det vil sige, at toppen kunne skæres af konjunkturbølgen, og dalen kunne udfyldes til fordel for, til sikring af de mænd, der skal arbejde indenfor dansk landbrug. Jeg har sagt nogle gange — jeg vil gerne understrege det også her —, at jeg vurderer det sådan, at de stærkt svingende konjunkturer er det danske landbrugs forbandelse; det er derfra, en stor del af ulykkerne stammer.

Nu er der blevet sagt gode ting om den faste rente også her fra talerstolen i dag. Men jeg må dog måske have lov at gøre opmærksom på, at da der i 1930'erne kunne samles tusinder, ja, titusinder af besindige danske landmænd foran kreditforeningen i Viborg, da var de ikke kommet til Viborg for at synge lovsange over kreditforenings- systemet, den faste rente og de faste afdrag. Da var anken den, at uanset om der blev noget til landmanden og hans familie, krævede realkreditten hvert år den samme sum i renter og afdrag. Her ligger efter mit skøn et meget stort problem, og jeg skal ikke skjule, at hvis det kunne lykkes os i det udvalgsarbejde, der nu skal gennemføres, at finde vej frem til et bedre grundlag for den

konjunkturbestemte rente, vil jeg være meget ivrig derfor og endda medvirke til, at den konjunkturbestemte rente ikke alene skal gælde for statshusmænd, men for ethvert landbrug, der er arbejdsplads for en familie, d. v. s. det danske husmandsbrug og bondebrug, hvorimod det store landbrug, hvor kapitalinteressen spiller en langt større rolle, antagelig vil være udenfor disse interesser.

Det har været nævnt, bl. a. af det ærede medlem hr. Carl Petersen, at da man gennemførte jordlovene i 1919, drejede en hel del af diskussionen sig om det problem, at man ved at gennemføre jordrentepri- cippet skulle være medvirkende til at svække konjunktursvingningerne; det prin- cip, at man nu ikke skulle betale rente af en fast sum, men af den til enhver tid gæl- dende jordvurdering, skulle medvirke til at svække svingningerne. Men det viste sig desværre meget hurtigt i 1930'ernes krise, at de gode ønsker ikke gik i opfyldelse. Der- for gennemførte man en ny form for kon- junkturbestemt rente, hvor man valgte at lade statshusmændene betale rente i over- ensstemmelse med svingningerne på mælk, flæsk og korn, en trediedel på hver part. Men så fik vi den kunstigt forhøjede korn- pris og den bundne flæskeproduktion, og det forrykkede grundlaget således, at man i 1936 måtte erkende, at den form ikke kunne holde, hvorefter vi gik over til at variere i overensstemmelse med den af Landøkon- misk Driftsbureau udregnede forrentnings- procent.

Det har også allerede været nævnt af den højtærede landbrugsminister og det ærede medlem hr. Carl Petersen, at denne form næppe kan holde i fremtiden. Jeg kunne spørge, hvordan den har virket indtil nu, og da ligger det sådan, at i perioden fra 1936, i den række år, der har fundet udreg- ninger sted, har statshusmændene i 4 år haft den laveste rente, nemlig 2 pct., i 4 år haft middelrente, 4 pct., og i 4 år haft høje- ste rente, 6 pct.; altså, de 12 år vejer hin- anden op, så der bliver normalrente ud af det. Men nu har vi i en række år haft gode vilkår for landbruget, og det har medført, at i øjeblikket har statshusmændene betalt noget mere i rente, end de ville være kom- met til, hvis vi havde fastholdt en normal- rente på 4 pct. Hvordan fremtiden vil for- me sig, er der ingen der kan vide, og det skal jeg heller ikke spå om, men der er vel nogen